

JOURNAL OF SOCIAL AND HUMANITIES SCIENCES RESEARCH

Uluslararası Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırma Dergisi
Open Access Refereed e-Journal & Refereed & Indexed

Article Type	Research Article	Accepted / Makale Kabul	26.01.2019
Received / Makale Geliş	12.11.2018	Published / Yayınlanma	26.01.2019

MUHASEBE BİLGİ SİSTEMİNDEN ELDE EDİLEN BİLGİLERİN YORUMLANMA DÜZEYİ İLE YÖNETİM KARARLARINA ETKİSİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA A RESEARCH ON THE EFFECT OF THE INFORMATION ACQUIRED BY THE ACCOUNTING INFORMATION SYSTEM ON THE INTERPRETATION OF INFORMATION

Doktora Öğrencisi Adnan DEDE

İstanbul Gelişim Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Bölümü, İstanbul /TÜRKİYE,
ORCID ID: 0000-0002-8838-6205

ÖZET

Bu çalışma da, muhasebe bilgi sisteminden elde edilen bilgilerin eksiksiz, zamanında ulaşılabilir ve doğru yorumlanmasının; işletme yönetiminin doğru kararlar almasına yön verebileceği konusu incelenmiştir. Muhasebe bilgi sisteminden (MBS) elde edilen bilgilerin işletme yönetim kararlarına etkileri üzerine yapılan literatür taramalarında; muhasebenin fonksiyonlarından biri olan “yorumlama” konusunun yönetim kararlarına etkisi konusu araştırılmıştır. “Yorumlama” MSB’den elde edilen bilgilerin sonuç olarak ne anlam ifade ettiği ile ilgili olduğu; MBS’den elde edilen bilgilerin yorumsal sonuçlarının, işletmenin yönetim kararlarına yön verdiği, ileriki dönemlerde işletmenin sürekliliğini tehlikeye sokabilecek olumsuzluktan koruyabileceği konularına yer verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Muhasebe Bilgi Sistemi

ABSTRACT

In this study, the complete, timely and accurate interpretation of the information obtained from the accounting information system; it is examined that management can guide the decision making. In the literature review on the ethics of the management information obtained from the accounting information system (AIS); The effect of interpretation, which is one of the functions of accounting, on management decisions has been investigated. “Interpretation” means that the information obtained from the AIS is ultimately relevant to what it means; The interpretative results of the information obtained from the AIS is included in the management of the company's management decisions, and the ability to protect the continuity of the business in the future.

Keywords: Accounting Information System

1. GİRİŞ

Yoğun rekabetlerin yaşandığı küreselleşen dünya sistemi içinde işletmeler, değişen pazar şartlarına uyum sağlamak ve doğru kararlar almak için bilgi kaynaklarını geliştirmektedirler. İşletmenin bilgi kaynaklarından en önemlilerinden birisini muhasebe bilgi sistemi oluşturmaktadır. Bundan dolayı muhasebe sistemi yöneticilerin doğru karar alabilmesi için bilgi üretmektedir. İşletme içindeki, kullanıcılar ve işletme dışındaki taraflar için bilginin kaynağı MBS olmaktadır.

İşletmeleri, doğru ve çağa uygun şekilde yönetmek için tüm konularda daha çok bilimsel bilgilere gereksinim duyulmaktadır. Bu bilgi ihtiyacını karşılamak için; muhasebe ile ilgili alt bilgi sisteminin kurulması zorunlu hale gelmektedir. Dolayısıyla muhasebenin oluşturduğu bilgiler ise Yönetim bilgi sisteminin yönetsel fonksiyonlarına ve kararlarına bağlı bilgilerin önemini artırmaktadır. Yöneticilerin doğru bilgilere, doğru zaman ve kanallardan erişmesini sağlamak için MBS yaklaşımı yönetim kararlarına uygulanmaktadır. İşletme yöneticilerinin farklı konularla alakalı alacakları kararlarda; üretimden Ar-Ge’ye, finansman iktisada kadar çok fazla alanda bilgiye gereksinim duymaktadır. Yönetim bilgi sisteminde en önemli bileşen Muhasebe Bilgi Sistemi olmaktadır. MBS, işletme içinde bulunan diğer sistemlerden yani insan kaynaklarından, üretimden, pazarlamadan bağımsız olmamaktadır. MBS’nin bu sistemlerin sonuçları ile sürekli bilgi alışverişinde bulunması gerekmektedir. Böylece

işletme için stratejik değeri olan MBS’de kaliteli bilginin üretilmesi, işletmenin hedeflerine ulaşması noktasında büyük katkılar sağlayabilmektedir. Bu sistemler içinde oluşturulan veriler ve üretilen bilgilerdeki kalite muhasebe bilgilerindeki kaliteyi de dolaylı olarak etkilemektedir.

2. BİLGİ KAVRAMI

Bilgi kavramsal olarak, Latince “information” kelimesinden türemiş olup, biçime dayanan, şekle ait, şekilsel hale getirilerek haber verilmesi şeklinde ifade edilebilir. Düşünsel, yargısal, akıl yürütülerek, okuyarak, araştırmalar yapılarak gözlemler ve deneyler neticesinde oluşabilen düşünce ürünlerine bilgi denilmektedir. Bilgi bir değer oluşturarak kaynak olabilmekte ve aynı zamanda elde edilerek satılan bir değer olabilmektedir. Başka bir ifade ile bilgi, belirlenen bir formatta işlenerek anlamlı hale getirilmesi ile yönetimin kararları için ihtiyaç duyulan ve değerli olan veriler anlamına da gelmektedir (Şimşek ve Çelik, 2014: 237).

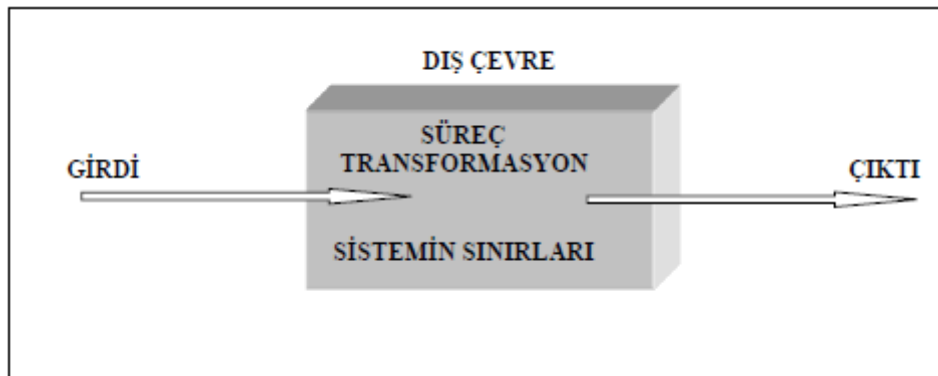
Bilgi; yönetimin her aşamasında etkin ve doğru kararlar vermek, işletmenin faaliyet süreçlerinde faydalanmak ve mevcut zor koşulları en asgari hasarlarla atlatarak hedeflerine ulaşmak için kullanılabilir. Bu süreçler incelendiğinde bilginin, işletmelerin varlığını sürdürebilmeleri için stratejik öneme sahip olduğu görülebilir. Bilgi kişilerin veya işletmelerin düşünce ve faaliyetlerini organize edip bir işlemi tamamlayarak soyut olaydan somut davranışlar oluşturabilmektedir. Aktif yönetimlerde bilgi, yönetsel kararların verilmesi amacı ile toplanmış verilerin işlenerek biçimlendirilmiş hali olmaktadır. Bilgi somut hale gelerek, karar aşamasından başlayarak kararın oluşmasına neden olmaktadır (Anameriç, 2005: 17-18).

3. SİSTEM KAVRAMI

Sistem genellikle, belirlenen parçacıkların, bir düzen ve uyum içinde birliktelik sağlayarak bütünsel yeni bir olgunun oluşturulması şeklinde tanımlanmaktadır. Başka bir ifade ile, sistem belirlenen amaca ulaşabilmek için, parçacıkların veya alt sistem olgularının bağlı bir düzen içinde birliktelik sağlanmasıyla oluşabilen bir bütün olarak tanımlanabilir. (Ralph ve Stair, Reynolds, 2003: 9).

Sistem kavramının ilk kullanımı makine ve elektriksel konularda görülmektedir. Bu kavramın kullanımının yaygınlaşmış olmasıyla birlikte güncel konuşmalara yansımaları gerçekleşmektedir. İçinde insan varlığının bulunduğu doğa ve toplum ile ilgili konular, kurumsal ve fiziki varlıklar için sistem kavramı kullanılmaktadır. Sistem kavramını dört ana başlık altında incelenmektedir (Okçabol, 1985: 12);

1. Girdiler,
2. Süreçler,
3. Çıktılar,
4. Geri beslemeler.

Şekil 1: Sistem ve Unsurları

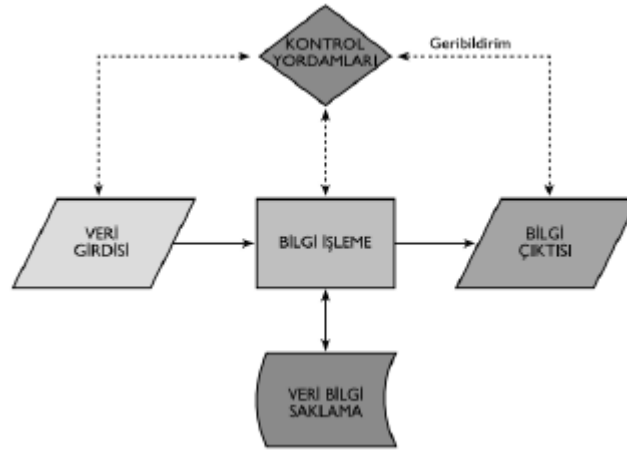
Şekilde; dış çevreden edinilen birbiriyle uyumlu bilgiler girdi şeklinde belirlenen amaca ulaşmak için dönüşüm sürecinden geçerek, sistemin sınırlarını oluşturmakta ve bir bütün halinde yeni bir çıktıya dönüşmektedir (Gülseçen ve Dönmez, 2009: 9).

4. BİLGİ İŞLEME SİSTEMİ

Bilgi işlem sistemleri; işletmelerde bilginin toplanması, işlenerek dağıtılmasını sağlayan çalışan, bilgi işlem unsurları ve yöntemsel diziler olarak ifade edilmektedir. İşletmelerde yönetici pozisyonunda çalışanların içeride ve dışarda gerçekleşen fırsatlar, tehditler ve olağanüstü olaylardan bilgi sahibi olabilmelerini sağlayan önemli kaynaklar bulunmaktadır. İşletmelerin önemli olay ve fırsatlar konusunda haberleşmesi telekomünikasyon, bilgisayar ve bilgi işlem sistemlerinden sağlanmaktadır. Böylece, ihtiyaç duyulan bilginin elde edilmesi, bilgi işlem sistemlerinde üç ana süreçten geçmektedir. Bunlar; girdiler, işlem süreçleri ve çıktılar şeklinde sıralanmaktadır (Anameriç, 2005: 20).

Sistemsel yaklaşımının öncüsü Russel L. Ackoff, en geniş ve en genel anlamıyla birbirleri ile bağlantılı departmanlardan meydana gelen kavramlar veya fiziki varlıklar şeklinde tanımlamaktadır. Bilginin işlenmesi süreci kısaca, verinin bilgi düzeyine dönüştürülerek kullanılabilir ve anlam ifade edebilecek hale getirilmesinde eylemlerin tamamını kapsamaktadır. Bilginin işlenmesi sürecinde, işlem yapılacak unsurlar sistematik bir şekilde amaçları doğrultusunda sonuçlar üretmektedir. Bunun anlamı manuel veya bilgisayar kullanılarak girdilerin oluşturularak, çıktılar sağlanması anlamına gelmektedir. Ancak bilgi işlem teknolojilerinde ulaşılmak istenen hedefler doğrultusunda uyumlu girdileri elde ederek çıktıları oluşturabilen birbiriyle birleşen olgulardan oluşan süreç önemli olmaktadır. Sistemsel yaklaşımlarla ilgi olarak beşerî ve sosyal bilimlerde, teknoloji alanlarında çok çeşitli tanımlara yer verilmektedir (Sürmeli, vd., 2005: 3).

İşletmelerin yoğun rekabet ortamında varlıklarını sürdürebilmeleri için rekabet edebilecek stratejik hamleler geliştirmeleri ve değişime ayak uydurabilecek esneklikte olmaları gerekmektedir. Bunu başarmanın yolu ise işletmelerin bilgi kaynaklarına en iyi şekilde ulaşabilmelerinden geçmektedir. Böylece rekabet edebilen, stratejik hamleler geliştirebilen işletmeler dış çevreden topladıkları bilgileri düzenli bir şekilde işletme içerisinde uyumlu ve verimli olarak kullanmaktadır. İşletme içinde bilgilerin verimli şekilde kullanılabilmesi ise etkili bilgi işlem sistemleri yönetimleri ile sağlanabilir. Öyle ki, işletmelerin gelecek dönemlerdeki planlarını geliştirmeleri ve rekabet avantajlarını sağlamaları bilgi işlem sistemlerindeki gelişmeler ile gündün güne artmaktadır. İşletmelerden bunun farkını anlayanlar, bilgi işlem sistemleri ile planlama ve eylemsel stratejilerini birlikte gerçekleştirmeye çalışmaktadırlar (Demirhan, 2002: 117).

Şekil 2. Bilgi İşleme Sistemi Kavramı (Sürmeli, vd., 2005: 4)

Bilgi işleme sistemlerinde veri girdileri sağlanarak, bilgi işleme sistemleri tarafından işlenmekte, kontrol yordamları kullanılmakta, bilgi çıktıları sağlanarak veri bilgi saklama ve geri bildirim döngüsü oluşmaktadır.

5. MUHASEBE BİLGİ SİSTEMİ KAVRAMI

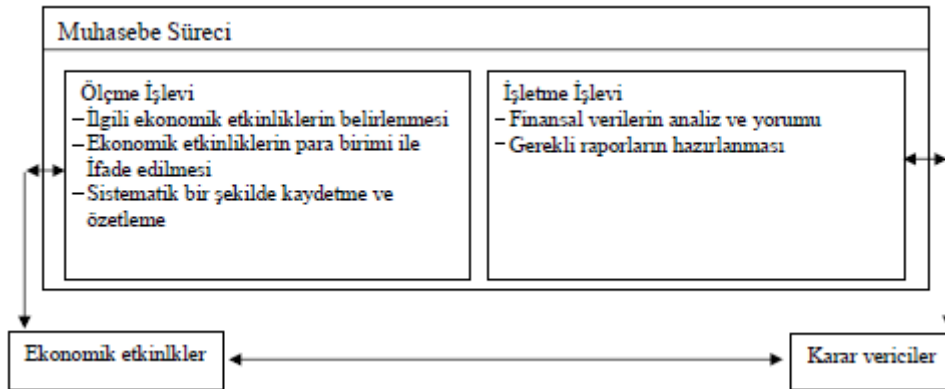
Muhasebe bilgi istemleri ise içsel ve dışsal bilgiye ihtiyaç duyanlar için ham bilgileri finansal bilgilere dönüştürebilen parçaların gurubu sayılmaktadır. Diğer bir tanımla, muhasebe bilgi sistemleri, genel muhasebeyi ve maliyet muhasebesini de kapsayan geniş bir terim olarak görülmektedir. Bundan dolayı da muhasebe, bilgi sistemlerinden ortaya çıktığı ifade edilebilir. Dolayısıyla, muhasebe, işletme bilgilerinin kaydedilmesine, tabloların hazırlanmasına, raporların oluşmasına ve yönetim kararlarının

etkinliğine yardım etmektedir. Yönetimin bilgi sisteminin en eski niteliğe sahip olanı muhasebe bilgi sistemleri olarak sayılmaktadır. Muhasebe, hizmetin bir fonksiyonunu oluşturmakta ve işletmenin içinden ve dışından muhasebe bilgilerine ihtiyacı olan ilgililere finansal bilgiler sunmaktadır. Genel anlamıyla sistem, bir amaç için girdileri çıktılara dönüştürebilen aralarında ilişkili parçalardan meydana gelen bir küme olmaktadır. İşletmelerin mali yapıları hakkında güçlü veriler sunabilmeleri, muhasebe bilgi sistemlerini kurarak etkin şekilde kullanmaları ile mümkün olabilir. Muhasebe bilgi sistemlerindeki veri, bilgisayarlara kaydedilerek anlam ifade eden mali nitelikli bilgilere dönüşmektedir. Anlamalı hale gelen mali nitelikli bu bilgiler, işletmeye dair bilgi ihtiyacı olan ilgili kişi veya diğer işletmelere iletilmektedir. İşletme fonksiyonları içinde, muhasebe bilgi sistemleri en önemli yere sahiptir. İşletmelerin yöneticileri geleceğe dönük kararlar alabilmek için muhasebe bilgi sistemlerinin verilerinden yararlanmaktadır (Karacaer ve İbrahimoglu, 2003: 212).

İşletmenin kurumsallaşması, iç ve dış aktörler olan yönetici, müşteri, çalışanlar, arasındaki bilgi akışını etkin şekilde sağlayabilen bilgi sistemleri ile mümkün olmaktadır. Bilgi sistemlerinin içinde en değerli olanı muhasebe bilgi sistemi olarak görülmektedir. Çünkü muhasebenin sunacağı bilgiler ile işletmeler ileriye dönük stratejiler belirleyerek karar almaktadır. Gelecekte oluşacak hatalı kararları ve riskleri kontrol altına alarak minimize etme olanağına sahip olmaktadır (Engin ve İdris, 2008: 70).

6. Muhasebe Bilgi Sisteminin Amacı

Yönetim bilgi sistemlerinin bir alt sistemi olan, muhasebe bilgi sistemleri genel olarak işletmelerin iç hareketleriyle ilgilenmekte, başka bir ifadeyle nakit akışını kapsamaktadır. Muhasebe bilgi sistemlerinin iki ana amacı bulunmaktadır. Bunlardan ilki, işletmenin varlıklarını korumak olup, ikincisi ise işletmelerin finansal durumları hakkında ilgililere sağlıklı bilgiler sunmak olarak sayılabilir. İşletme faaliyetlerinin sonuçları ile ilgilenenler, işletme yöneticisi, işletme sahibi ve ortak olanlar, kredi sağlayanlar, personeller, kamu ve devletin kendisi olmaktadır. Bu ilgili tarafların ihtiyaç duymakta oldukları bilgiler ise muhasebenin sunmuş olduğu raporlar ile sağlanmaktadır (Üstün, 1982: 48).

Şekil 3: Muhasebe Süreci

Muhasebe sürecinde, ekonomik etkinlikler gerçekleştirilerek sonucunda karar vericilere bilgiler sunulmaktadır. Bu bilgiler muhasebe bilgi sistemlerinden sağlanmaktadır. Muhasebe bilgi sisteminin sağlanan bilgilerin işlevleri ise ikiye ayrılmakta, birincisi ölçme işlevi olan ekonomik etkinlik, para ile ölçme, sistematik bir şekilde kaydetme ve özetleme olmaktadır. İkinci işlevi ise, finansal verilerin analiz ve yorumu ile gerekli raporların hazırlanması olarak görülmektedir (Cihan ve Kaya, 2003: 46).

7. MUHASEBE BİLGİ SİSTEMİNİN ÖNEMİ

İşletmelerin bilgi sistemleri içinde en kapsamlısı ve en eskisi muhasebe bilgi sistemi olmaktadır. Böylece Muhasebe Bilgi Sistemlerinde üretilmiş bilgiler, içten ve dıştan bilgiye ihtiyacı birçok işletme tarafından kullanılmaktadır. Ayrıca, MBS ile üretilmiş bilgilerin kalite seviyesi, bilgileri kullanmakta olanların karar vermelerini direkt olarak etkilemektedir. Muhasebe bilgilerinden yararlananların doğru ve etkin karar vermelerinde başarıyı yakalayabilmeleri için muhasebe bilgi kalitesinin yüksek olması sağlanmaktadır (Acar ve Özçelik, 2011: 11).

Muhasebe bilgi sistemlerinin çok eski bilgi sistemleri olarak bilinmesine rağmen, teorisyen ve uygulayıcıların çok iyi bildikleri ve özdeşleştikleri sistemsel bir yapı olduğunu ifade etmek mümkün olmamaktadır. Muhasebenin bilgi ihtiyacı olanlara devamlı ve zamanında bilgi aktarımının zorunluluğu sürekli yükselen bir artış göstermektedir (Acar ve Dalğar, 2005: 308).

Muhasebe bilgi sistemi, işletmelerin sürekliliğini gerçekleştirmesi yönünde faaliyetlerinin ileriye yönelik şartları dikkate alınarak şekillendirmesine olanak sağlamaktadır. Bu sistem, geleneksel muhasebe görevini sağlayan yönetim, maliyet ve sorumluluk muhasebesi işletme bütçesi gibi yönetsel işlevleri barındıran geniş bir bütün olmaktadır. Bu manada muhasebe bilgi sisteminin unsurlarını bilmek ve arasındaki ilişkiyi kurmak işletmede yönetim uygulamalarının etkinliği bakımından önemli olmaktadır. Etkinliğin artması adına, MBS'nin işlevini sağlaması için sisteme işlerlik veren öğeler; personellerden ve haberleşme araçlarından meydana gelmektedir. Aynı zamanda Muhasebe bilgi sistemi, işletmelerin mali koşulları ve faaliyet neticeleri ile ilgilenen kişilere ve kurumlara bilgi sağlayan sistem olmaktadır. MBS'nin ihtiyaçları gidermesi, güvenilir ve doğru bilgiler sayesinde rapor hazırlanmasıyla mümkün olmaktadır. Bundan dolayı, gittikçe muhasebenin sistem içindeki önemi küresel bağlamda daha iyi kavranmakta, bilgilerin kullanıcılarına sistemli ve zamanlı akışının sağlanması mümkün olmaktadır (Güney, 2013: 278).

8. MUHASEBE BİLGİ SİSTEMİNİN ÖZELLİKLERİ

Muhasebe bilgi sistemi, yönetimlerin, işletmenin geleceğini ilgilendiren bilgileri nasıl kullanacağını tespit etmekte olup, modern işletmeler için stratejik seviyede bir rekabet aracı olarak görülmektedir. Muhasebe bilgi sistemi, işletme ile alakalı finansal raporun şeffaf, sorumlu şekilde ve hesap verilebilir bir algıyla hazırlanmasında önemli araç olmaktadır. Bu açıdan muhasebe bilgi sisteminin gerçekleştirdiği işlevlerin, kurumsal yönetim bakışı ve ilkeleri ile benzerlik taşıdığı görülmektedir (Güney, 2013: 278).

Muhasebe bilgi sistemlerinin niteliklerini özetlemek gerekirse (Çelik, 2003: 48);

1. Anlamlılık; kullanıcı ile bilgilerin özelliklerinin birleşiminin sonucunda sağlanabilir. Bundan dolayı, karar alıcı kişiler ile alınan kararlar arasında bir bağ meydana gelmektedir. Bu bağ anlaşılır olma ve makul seviyede bilgilendirilmiş bireylerin, bilginin değerini anlamasına katkı sağlamaktadır. Bilgiler, kullanıcılar açısından anlaşıldığında yarar sağlayabilmektedir.
2. Güvenilir ve doğruluk; güvenilir bilgi, ekonomik olayları ve gerçek durumu yansıtabilen bilgi olarak görülmektedir. Güven taşıyan bilgi, tüm kesimler için aynı anlamı ifade etmeli ve ispatlanabilme durumunda olmaktadır.
3. Karşılaştırmaya uygunluk; etkili olabilecek muhasebe bilgisinin gerekli olduğunda diğer bilgilerle kıyaslama yapılabilecek durumda bulunması olarak ifade edilmektedir.

Zamanında hazırlanmalı; muhasebe bilgileri kesin olarak vaktinde hazırlanarak, ilgililere sunulmaktadır. Muhasebe bilgileri süreli, tahmine dayalı, geri bildim değeri taşımaktadır. Buna göre bilgiye ihtiyacı olan yöneticilerin karar alma süresinde kararındaki değişiklikleri yapabilme fırsatına yardımcı olmaktadır.

9. KARAR ALMA SÜRECİ VE BİLGİ SİSTEMLERİ

Yaşamın birçok alanında gerekli olan karar almanın neticesinde oluşan her karar için, beklenen sonucun elde edilmesi, sürecin doğru biçimde gerçekleşmesine bağlı olmaktadır. Bu süreç içinde, karar alıcı kişiler için çok farklı yöntemler tercih edilebilir. Karar almak için sezgiyle hareket edilebilir veya matematiksel yöntem kullanılabilir. Gerek sorunların çözümünde ve gerekse kararın etkinliğinde yadsınamaz olan çağın getirdiği unsurlar; bilgisayar teknolojisi, bilgi ve bilgi sistemleri olmaktadır. Bundan dolayı, ihtiyaç duyulan bilgiye hızlı ve tam zamanında erişim için kararın kalitesini arttırmak gerekmektedir. Birden fazla unsur göz önüne alırsak verimli ve kaliteli karar almak için bilgi sistemlerinin kullanımı yaygınlık kazanmaktadır. Yalnız, yeteri kadar eğitime ve iş tecrübesine sahip olmayan yönetici, muhasebe raporlarının sunduğu bilgileri nasıl kullanacağını bilememektedir. Bilgi sistemleri içerisinde bulunan Karar destek sistemleri, yöneticiye yardımcı olacak pratik ve esnek uygulamaları ile devreye girmektedir. Bununla beraber bilgi sistemlerinin kullanım sahası genişletilecek

ve kullanıcıların yetkileri düzenlenerek, yöneticilerin üretim sürecinde karar alma aşamasında verim sağlanmaktadır (Alagöz ve Öge, Koçyiğit, 2013: 27-40).

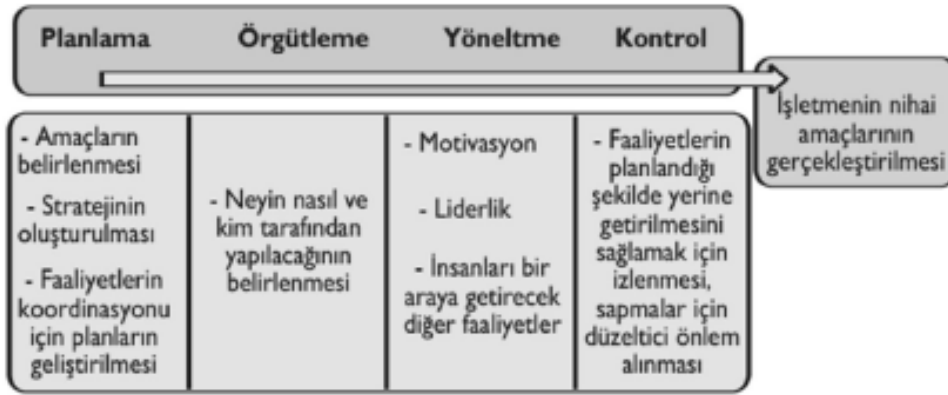
9.1. İşletme Yönetiminde Karar Alma Süreci

Yönetimlerin karar alma süreçlerinde yeni geliştirilen anlayışlara göre planlama ve kontrol işlevlerinin gerçekleştirilmesinde bilgilerin bir bütün halinde olması çok önemli olarak ifade edilebilir. İşletmelerin yönetsel bilgi ihtiyaçlarının muhtemel muhasebe bilgileri ile sınırlandırılması mümkün olmamaktadır. Bu bağlamda işletmelerin “muhasebe bilgi sistemlerine” olan ihtiyaçları sistemsel olarak artmaktadır (Tekşen ve Kalkan, 2012: 127).

Yöneticiler bilgileri işleyerek kararlar almakta ve bu kararları uygulamaya geçirmektedir. Karar alma süreci bilgi işleme anlamını taşımaktadır. Bilişim Teknolojisi ve Bilişim Sistemi, Karar Destekleri Sistemi, Uzaman Sistemi gibi sistemler karar süreçlerini olumlu anlamda etkilemektedir. Giderek artan rekabet ortamında işletmeler varlıklarını sürdürülebilmek için muhasebe bilgi sistemlerini günün koşullarına göre en etkin ve kaliteli şekilde kullanmaktadır. Başarılı işletmeler bilgiyi gerekli zamanda, verimli olarak kullanabilen işletmeler olmaktadır. Bundan dolayı işletme faaliyetlerinin odak noktasını karar alma süreçleri oluşturmaktadır. Yoğunlaşan rekabet ortamlarında karar verebilmek için veri toplamak, değerlendirmek, alternatifleri tespit etmek ve kısa sürede doğru seçimi yapabilmek, karar verenler için önem taşımaktadır (Kalay, 2010: 55).

9.2. İşletme Yönetiminin İşlevleri

Yöneticiler, öncelikli olarak belirli amaç doğrultusunda planlar hazırlamaktadır. Hazırlanan planların gerçekleştirilmesi için nelerin nasıl yapılması gerektiğine karar vererek işletmeler kurmaktadır. Kurulan işletmelerde çalışan kişilerin etkin ve verimli çalışması ile yöneltme işlevi yerine getirilmektedir. Dolayısıyla tüm faaliyetlerin koordinasyon içinde yönetimi sağlanarak; ulaşılması hedeflenen sonuçlar kontrol edilerek değerlendirilmekte, kararlar tekrar alınarak planlar gözden geçirilmekte ve süreç tekrar başlatılmaktadır (Ulukan, 2012: 52-53).

Şekil 4: Yönetimin Fonksiyonları (İşlevleri) (Ulukan, 2012: 52).

İşletmelerin nihai hedeflerini gerçekleştirilmesi için yönetimin fonksiyonlarını en etkin şekilde uygulaması gerekmektedir. Yönetimin fonksiyonlarının ilk basamağı planlama olarak ifade edilmektedir. Planlama, amaçların belirlenerek, stratejiler oluşturulması ve faaliyetlerin koordinasyonu olmaktadır. Planların gerçekleştirilmesi için, neyin nasıl ve kimler tarafından yapılacağı belirlenmesi ise örgütlenme ile yerine getirilmektedir. Örgütlenen planlar, motivasyon, liderlik ve insanları bir araya getirecek diğer faaliyetler ile birlikte yöneltme işlevi yerine getirilerek amaçlar gerçekleştirilmektedir. Sonuç olarak faaliyetlerin planlandığı şekilde yerine getirilmesi için işlemlerin takip edilmesi, hedeflerden sapma var ise revize edici tedbirlerin alınması ile kontrol işlevi yerine getirilmektedir. Nihai olarak işletmenin amaçlarının gerçekleştirilmesi sağlanmaktadır.

9.3. Muhasebe Bilgi Sistemlerinin İşletme Kararlarında Kullanılması

İşletmelerin rekabet ortamında sürekliliği sağlayabilmeleri, değişen koşullara ve sürekli değişime uyum sağlamaları ile mümkün olmaktadır. Değişen koşullara ve sürekli değişime uyum sağlayabilmek ise

bilgiyi en etkin şekilde kullanabilmek ile mümkün görünmektedir. İşletmelerin, devamlılıklarını sürdürmeleri, işletme içi ve dışı etkin ilişkiler kurabilmeleri ile sağlanmaktadır. Bunun için bilgi yönetiminde etkin olmak gerekmektedir. Sermaye ve sermaye dışındaki diğer kaynaklar işletmelerin rekabet edebilmeleri için yeterli olmamaktadır. İşletme veya birey olarak elde edilebilen bilgiler işletmeler için en önemli rekabet gücünü meydana getirmektedir. Gerekli olmayan bilgiler ise işletmeye fayda sağlamayıp ayrıca bir yük ve maliyet oluşturmaktadır. İşletmelerin, sahip olduğu varlıklardan beklenen faydanın sağlanması için faydanın maliyetten daha fazla olması gerekmektedir. Bu gerekçelerle, bilginin etkili ve yararlı olabilmesi için muhasebe bilgi sistemlerinin detaylı bir şekilde incelenmesi gerekmektedir. Çünkü muhasebe bilgi sistemlerinin kullanılması ile küçük, orta ve büyük çeşitli işletmeler varlıklarını sürdürebilmektedir (Yılmaz, 2015: 1016).

İşletme yöneticileri, faaliyetlerini devam ettirirken karşılaştıkları problemleri çözerken çok fazla seçenek içinden bir seçimde bulunmak zorunda kalmaktadır. Karar almak anlamına gelen bu konularda başarı elde edebilmek için alternatifler hakkında yeterince doğru bilgiye sahip olmak gerekmektedir. Bilgi, işletmenin içerisinden ve dışarisinden çeşitli kaynaklardan elde edilebilmektedir. Bunun yanı sıra finansal özellikli bilgilerin ulaşıldığı saha ise muhasebe olarak ifade edilmektedir. Muhasebe departmanından elde edilen bilgilerin nicelik ve nitelik olarak kalitesi yönetimin muhasebeden beklentisi ile muhasebe departmanın yeterli olmasına bağlı olmaktadır (Kaygusuzoglu ve Uluoyol, 2011: 299).

İşletme kararlarında kullanıldığı sürece muhasebe bilgi sistemleri anlamlı bir değer taşımaktadır. Doğru ve etkin kararlar almaları için işletme yöneticilerinin muhasebe bilgi sistemlerinin çıktılarını kullanmaları oldukça önemlidir. İşletmede profesyonel yöneticiler muhasebe bilgi sisteminin çıktılarını kullanarak almaları gereken temel kararları şöyle sıralamaktadır; (Mizrahi, 2011: 63-64).

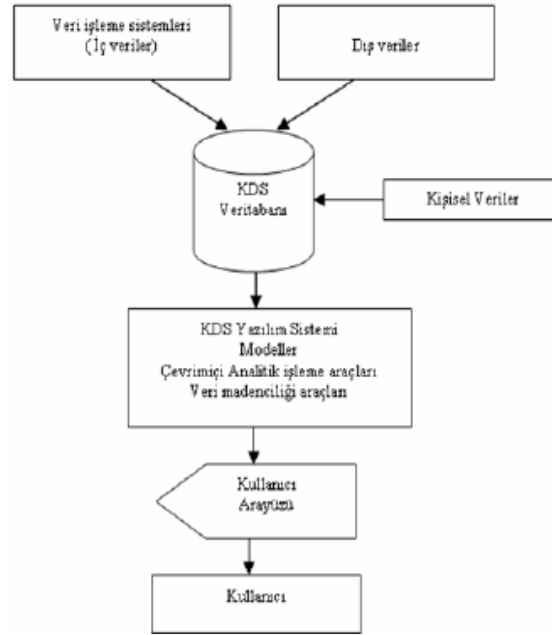
Satılacak mal miktarının ve satış zamanının belirlenmesi,

1. Malın satış fiyatının belirlenmesi,
2. Üretilen mamul miktarının ve üretim zamanının belirlenmesi,
3. Üretime gerekli olan hammaddelerin ve diğer girdilerin özellik ve miktarının saptanması,
4. Üretimde gereken makinelerin kapasitesinin belirlenmesi,
5. Üretimde gereken çalışanın hesaplanması,
6. Satın alma ile ilgili uygun ödeme şartlarının saptanması, olarak ifade edilmektedir.

9.4. Karar Destek Sistemleri

Karar Destek Sistemleri karar alan üst kademe yöneticilere belirsizlik durumlarında, gereken analizleri yapmak amacı ile oluşturulan bilgi sistemleri olmaktadır. Karar destek sistemleri; işletme yöneticilerinin yapılandırılan veya yapılandırılmayan kararlar almalarında yöneticilere destek sağlamaktadır. Karar destek sistemleri, işletmelerin muhasebe bilgi sistemleri, finansman, personel kaynakları, üretim ve pazarlama gibi veri kaynakları ile veri alışverişlerinde bulunmaktadır. Karar verme ve analiz yöntemleri yani matematiksel, istatistiksel yöntemler ile belirsizlikleri asgari düzeye indirmek için alternatifler oluşturmak ve karşılaştırmak şeklinde tanımlanabilir. Aynı zamanda dışarıdan alınan bilgileri kullanarak karar verecek olanlara çözüm ve alternatifler sunmaktadır. Tüm bunların yapılabilmesi için bilgisayar ile desteklenmesi gerekli görülmektedir. Bu bilgi sistemlerini çeşitli bilgi sistemlerinden ayıran temel özellik, analitik yöntemlerin daha özellikli olup kullanıcılarına çözümler sunarak esneklik ve uyum sağlamaktadır (Kaynar, 2010: 61-62).

Karar destek sistemleri, yöneticilere sorunların çözülmesinde yeni alternatif modeller geliştirmek suretiyle yardım eden etkili bilgi işlem sistemleri olmaktadır. KDS'lerinin asıl amacının yöneticilere verimlilik sağlamak değil, etkinlik sağlamak olduğu ifade edilebilir. Bundan dolayı KDS'ni çeşitli sistemlerden ayıran temel farklılık, çeşitli analizleri geniş veri tabanlarına uygulayarak, sistemi kullananlarda karşılıklı etkileşimi artırarak, destek olmayı ve esnekliği hedeflemektedir. Sürekli artan rekabet ve bilgisayar teknolojisindeki ilerlemelerle, bilgi işlem sistemlerinde karar destek sistemleri geliştirilmektedir (Alagöz ve Öge, Koçyiğit, 2013: 34).

Şekil 5. Karar Destek Sistemleri'nin Temel Bileşenleri (Figen ve Ayanoğlu, 2007: 117).

KDS'nin temel bileşenleri, içsel veriler, dışsal veriler ve kişisel verilerden oluşmaktadır. Veri işleme sistemleri olan içsel veriler, dışsal veriler ve kişisel veriler KDS'nin veri tabanında toplanmaktadır. Daha sonra KDS'nin yazılım sistemlerinde toplanan bu veriler analitik işleme ve veri madenciliği araçları ile kullanıcı ara yüzü vasıtası ile kullanıcının temel destek unsurları olmaktadır.

10. İŞLETME YÖNETİMİNİN KARAR ALMA SÜRECİNDE MUHASEBE BİLGİ SİSTEMLERİNİN YERİ VE ÖNEMİ

Muhasebe bilgi sistemi, işletmelerin yönetimdeki varlıkları üstünde yönetim sorumluluğunun yerine getirilmesini ve eylemlerinin kontrolünü sağlamaktadır. İleriye dönük işletme eylemlerinin planlanmasında gerekli olan bilgileri Muhasebe bilgi sistemi sağlamaktadır. Gerekli bilgilerden harekete geçilerek işletme geleceği ile alakalı stratejik yönetim planının yapılması mümkün olmaktadır. Bundan dolayı da Muhasebe bilgi sistemi, yönetim bilgi sisteminin ayrılmaz bir parçasını oluşturmaktadır. MBS, böylece kurumsal yönetimin başarılı olması için etkili şekilde çalışmaktadır (Güney, 2013: 278).

Bilgi kavramı, teknoloji çağı devrinde iş dünyasında başarıyı yakalamanın ön şartı haline gelmiştir. Yönetim bakımından bilgi ise; işletme sistemleri hakkında karar vermeye katkıda bulunan, dış ve iç kaynaklar ile elde edilen verilerin işlenmesi neticesinde üretilen göstergeler olmaktadır. Bundan dolayı bilgiler, yönetici kararlarına anlamlı biçimde işlenmiş ve kararlar için gerçek değer taşımış olmasını ifade etmektedir. Bu nedenle, karar alma işleminde yöneticinin doğru ve etkin kararlar alabilmesi için, tüm alternatiflerin belirlenmesi ve bunlarla ilgili tüm bilgilerin elde edilip değerlendirilmesi gerekmektedir. Yöneticinin başarısı, karar alma aşamasında elde edeceği bilginin yerindeliği, geçerliliği ve güncelliğine bağlıdır. İşletme yöneticilerinin en önemli fonksiyonu zamanında doğru kararlar almaktır (Kaynar, 2010: 64).

Kullanıcıların bilgi ihtiyacı, bilgilere erişim ve bilginin; karar alma sürecinde etkin kullanım sorunları ve işletmenin rekabet avantajını elde etme arayışı bilgi sistemlerine odaklanmayı gerektirmektedir. Bilgi sistemlerinin gelişimi, yönetim süreçlerinde etkili olduğu ve karar alma faaliyetlerinin bundan etkilendiği fikri çok önceden beri kabul edilmektedir. Böylece, bilişim teknolojisindeki gelişmelerin, bilgi sisteminin yapılandırılmasında ve görev sahalarının genişlemesinde etkili olmaktadır. İşletme yönetim politikasının belirlenmesi, yönetim kararlarının alınması, sorunların çözümü ve karar alma süreçlerine destek verecek, muhasebe bilgi sistemlerine duyulan ihtiyaç artmaktadır. Bu bakımdan, karar destek sistemlerinin ve muhasebe bilgi sistemlerinin ilişkisi, zamandan ve maliyetten tasarruf sağlayarak isabet seviyesi yüksek kararların alınmasına yardımcı olmaktadır (Alagöz ve Öge, Koçyiğit, 2013: 38-39).

11. MUHASEBE BİLGİ SİSTEMİ BİLGİLERİNİN YORUMLANMASI

Muhasebe bilgi sistemi, işletmelerin içerisinde bulunduğu değişimden etkilenen, güncellenen ve uygun bilgilerin yorumlanmasını sağlayan bir yapı olmaktadır. Muhasebe bilgi sisteminde, bilgilerin yorumlanmasının amacı; bilgilerin analiz edilmesi ve neticede karar alma aşamasında bunlardan faydalanmak olarak ifade edilmektedir. Muhasebe, sadece bir kayıt sistemi veya vergilerin yasaları çerçevesi içinde bilgi hazırlamakta olan bir sistem gibi düşünülmemektedir. Bu nedenden dolayı MBS içinde, maliye, hukuk, iktisat, işletmecilik gibi çeşitli bilgilerle alakalı olduğundan, muhasebecinin bu bilgilerle donanması gerekmektedir. Güçlü şekilde gelişen bilgi sisteminin ürettiği bilgilerin yorumu, teknik becerilerle beraber sorumlu uzman kişilerin kazandırılması gerçekleşmektedir(Figen ve Ayanoglu, 2007: 117).

Muhasebe bilgi sisteminde, bilginin yorumlanması ile işletmenin ekonomik varlıkları verimli kullanılmaktadır. Verimli kullanılan bu kaynakların ne şekilde finanse edildiği bilgilerin üretilmesinden sonra yorumlanması ile diğer taraflara sunulmaktadır. Bu açıdan muhasebenin esas amacı, işletmenin finansal koşullarını ve faaliyetlerini gösteren raporların ve bilgilerin sağlanmasında bilgi ve analizin ilgili kişiler tarafından yorumlanması şeklinde ifade edilebilir(Çelik, 2003: 1).

12. MUHASEBE BİLGİ SİSTEMİ BİLGİLERİNİN YORUMLANMASININ YÖNETİM KARARLARINA ETKİSİ

Muhasebe bilgi sisteminden elde edilen bilgilerin yorumlanması ile oluşan finansal rapor, karar alıcı kişilerin bilgi ihtiyacını karşılamakta ve yönetim kararlarında etkili olmaktadır. Muhasebe bölümünün yönetimi içinde; verinin analiz edilmesinden ve yorumlanmasından sonra yönetim kararlarını etkilediği bilinmektedir. Muhasebe, büyüyen ve karmaşıklaşan işletmede değişen ihtiyaçlara göre şekillenmekte bundan dolayı da yönetim kararlarına etkisi değişim göstermektedir. Veriler yorumlanmak için sınıflandırılmakta ve diğer veriler ile ilişki kurularak özetlenmekte ve daha sonra yönetim kararlarına etki etmektedir. İşletmelerde, MBS'nin yorumlanması, yasal düzenlemelerle yeteri seviyede bilgi üretme biçimde kurulmaktadır. İşletme ile alakalı bütün grupların bilgi ihtiyaçlarını karşılayacak seviyede MBS'nin yorumlanması yönetim kararlarına yarar sağlamaktadır (Yüksel, 2013: 1).

Yöneticilerin kararlarında etkinliği artırabilmek için, kısa süre içinde çok fazla bilgiye ihtiyaç duyulmaktadır. Bundan dolayı, işletmelerin büyümesi, faaliyetlerinin genişlemesi, yönetici yetkileri farklı insanlarda bir araya geldikçe, nitelikli ve düzenli bilgiye duyulan ihtiyaç artmaktadır. Böylece modern işletmelerin bilgileri işleyen birimlere dönüşmesi, farklı anlamlara ve içeriğe kavuşan bilginin işlenebilmesi ve kullanılması zorunlu olmaktadır. Bilginin işlenmesi, rekabet oranının şiddetli ve değişimlerin çok hızlı gelişmesine neden olmakta ve işletmelerin büyümelerini devam ettirmeleri için gerekmektedir. Bilgi üretilip yorumlanması ise işletme yöneticilerinin kararlarında etkinliği artırmakla mümkün olabilir. Buna göre işletmeler, bilgilerin doğuşunu, değer yaratmasını ve doğru zamanda insanlara yayılmasını sağlamak adına bilgiyi yönetmektedir. Bu kavram, bizi bilgi sistemlerinin var olmasına yönlendirmektedir.

13. SONUÇ VE ÖNERİLER

Küreselleşmenin büyümesi ile belirsizliğin ve rekabetin yoğun olarak yaşandığı modern çağda teknolojik gelişmelerle birlikte işletmelerin bilgiye verdiği önem giderek artmaktadır. İşletmelerin sağlıklı kararlar alması ve amaçlarını etkili şekilde gerçekleştirmesi için kaliteli bilgileri elde etmesi gerekmektedir. Kaliteli bilgilerin elde edilmesi ile etkin şekilde yönetilen işletmeler varlıklarını sürdürmektedir. Genel olarak bilgiyi tedarik etmede ve yönetmede işletmelere devamlılık sağlayan sistem; yönetim bilgi sistemi olmaktadır. Dolayısıyla, işletmelerin fonksiyonlarını içeren yönetim bilgi sisteminin alt sistemini oluşturan muhasebe bilgi sistemi, işletmeye mali konularda bilgi sağlamaktadır. Güçlü bir işletme, muhasebe bilgi sistemi bilgilerinin yorumlanması ile aldığı doğru kararlarla etkili bir çalışma elde edebilir.

Muhasebe bilgi sisteminin, işletme bilgi sistemi içinde bir parça olduğu bilinmektedir. Kurumsal yönetimin başarılı olması için muhasebe bilgi sistemi etkin işletmelerin bir gereği olmaktadır. Çünkü yönetim anlayışının, tüm faaliyetlerini içine alan üst yapıyı ortaya koymaktadır. Diğer bütün çıkar gruplarının aksine MBS'ne belirli ilke ve kurallar etrafında işletmelerin yönelmesi gerekir. Aynı zamanda MBS, kamusal alanın aydınlatılmasına ve şeffaflık kavramlarına ilişkin ilkelere yer verir.

Böylece yönetim anlayışının ve uygulama mekanizmalarının güvenilir muhasebe bilgi sistemi üzerinden güç sağlamasını gerçekleştirir.

Etkili çalışma elde eden işletmenin, sürekliliği sağlaması ve yüksek kâr oranını, yönetimin doğru kararları almasına bağlamaktadır. Bundan dolayı da işletme yönetiminin en temel fonksiyonu, net bilgiler ile isabetli kararlar alması olmaktadır. Böylece işletme yönetiminin, doğru karar alabilmesi için faydalı, ilgili, zamanında ve doğru bilgilere ihtiyaç duyulmaktadır. Bu doğru bilgiler işletme içinde kullanılan bilgi sistemleri ile elde edilmektedir. Bu sistemlerin içinde işletme yönetimi adına önemli bilgileri MBS üretilmektedir. MBS'ni aktif şekilde kullanabilen işletme başarıyı kolayca yakalamaktadır.

MBS, yöneticinin geçmiş koşulları ile şimdiki koşullarını hazırlanan raporlar ile karşılaştırmasını sağlayıp daha etkili kararlar alınmasını kolaylaştırmaktadır. İşletme yöneticileri gruplarının doğru kararlara ulaşabilmesi adına, muhasebe bilgi sistemi işletmelerdeki yönetimlerine çok önemli bilgiler sunmaktadır. MBS, işletmelerin yatırım kararlarında etkin bilgiler içermekte, işletmelerin sağlıklı bütçe ve planlamasında kâr oranlarına katkı sağlamıştır. Muhasebe bilgi sistemlerinin aktif uygulamalarını, yöneticilerin anlaşılır biçimde hazırlanması ve kendilerine yeteri kadar bilgi verecek şekilde olması gerekir. Ayrıca, işletmelerin yöneticilerine sunulan MBS raporları, işletmelerdeki bilgi akış hızını geliştirmektedir. Yöneticilerin bilgilere ve verilere kolay şekilde erişimine, karar alma sürecine ve performans değerlemesine birçok yeni alana ufuk tutmaktadır.

İşletme yöneticisinin sağlıklı ve isabetli karar alması, karar sürecinde MBS bilgilerinin yorumlanma düzeyinin etkili olmasına bağlanmaktadır. Bunun için işletme, ilk önce MBS'de gelişen bilgilerin kalitesini arttırmalı ve MBS'lerini daha etkili hale getirmek için çalışmalıdır. MBS bilgilerinin yorumlanma kalitesi arttığında, yönetim kararlarında MBS kullanımının seviyesi de artacaktır. Böylelikle işletme çok daha sağlıklı ve isabetli karar alabilecektir.

Küçük ve orta ölçekli olan işletmeler bakımından MBS'nin karar alma sürecinde kullanımının büyük ölçekli işletmelere göre uzak olduğu bilinmektedir. Bu aradaki farkın giderilmesi için öneriler şöyle sıralanabilir:

1. İşletmelerde kurumsal yapının güçlendirilmesi, muhasebe bilgi sistemlerini daha aktif ve etkin bir şekilde kullanımı teşvik edebilecek önlemler kamu yönetimi tarafından gündeme alınmalıdır.
2. Muhasebe bilgi sistemlerinin eksik taraflarının belirlenip düzeltilmesi ve bu sistemlerin işletme yöneticilerinin daha bilinçli karar almalarına yardımcı olunması gerekmektedir.
3. Muhasebe bölümünün başta olmak üzere, bütün işletme personelinin muhasebe bilgi sistemlerinin aktif şekilde kullanması konusunda sürekli eğitim alması yararlı olabilecektir.
4. Üniversitelerin iş birliği sayesinde Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı (KOSGEB) ve Ticaret ve Sanayi Odalarının yaptığı aracılık ile işletme yöneticilerinin, yönetim kararları aşamalarında muhasebe bilgi sistemlerinin etkili bir şekilde kullanmaları hususunda bilinçlendirilmesi gerekir.
5. MBS'den yararlanan karar vericilerin finansal okuryazarlık konularında eğitilmesi gerekmektedir. Bu konuda Üniversitelerin iş birliği sayesinde Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı (KOSGEB) ve Ticaret ve Sanayi Odalarının desteklerinin alınması işletmelere önemli katkılar sağlayabilecektir.

KAYNAKÇA

- ACAR, D. ve DALĞAR, H. (2005), *Entelektüel Sermayenin Ölçülmesinde Muhasebe Bilgi Sisteminin Katkısı*, Muhasebe ve Denetime Bakış Dergisi.
- ACAR, D. ve ÖZÇELİK, H. (2011), *Muhasebe Bilgi Kalitesini Etkileyen Kritik Başarı Faktörleri*, Muhasebe ve Finansman Dergisi, 49: 10-23.
- ALAGÖZ, A. ve ÖGE, S. KOÇYİĞİT, N. (2013), *Muhasebe Bilgi Sistemi ve Karar Destek Sistemleri İlişkisinin Yönetimsel Karar Alma Faaliyetlerine Etkisi*. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 30.

- ANAMERICİ, H. (2005), *Bilgi Merkezlerinin Yönetiminde Bilgi Sistemlerinin Rolü*. Bilgi Dünyası, 6.1, 15-35.
- CİHAN, M. ve KAYA, E. (2003), *İşletme Yönetiminde Muhasebe Bilgi Sisteminin Yeri ve Önemi*. Muhasebe ve Finansman Dergisi, 20.
- ÇELİK, O. (2003), *Muhasebe Kuramı ve Uygulamaları Açısından Muhasebe Bilgilerinin Niteliği*. Yüksel Koç Yalkına Armağan, SBF Yayın No: 221, Ankara.
- DEMİRHAN, D. (2002), *İşletmelerde Stratejik Bilgi Sistemleri Yönetimi ve Rekabet Üstünlüğü Elde Edilmesindeki Rolü*. Ege Akademik Bakış, Ekonomi, İşletme, Uluslararası İlişkiler ve Siyaset Bilimleri Dergisi, 2.2, 117-124.
- ENGİN, D. ve İDRİS, V. (2008), *Muhasebe bilgi sisteminin kurumsallaşma düzeyine etkisi: Sanayi işletmeleri üzerine bir araştırma*. Afyon Kocatepe Üniversitesi İİBF Dergisi, 10.1, 21-36.
- FİĞEN, Z. ve AYANOĞLU, Y. (2007), *Muhasebe Eğitiminde Kalitenin Arttırılmasında Ders Programlarının Önemi: Türkiye'de Bir İnceleme*. Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 9.1, 115- 136.
- GÜLSEÇEN, S. ve DÖNMEZ, N. (2009), *İş Süreçlerinin Değişiminde Bilgi Yönetiminin Sihirli Gücü, Bilgi Çağında Varoluş: Fırsatlar ve Tehditler*. *Sempozyumu Bildiriler Kitabı*, 01-02 Ekim İstanbul.
- GÜNEY, A. (2013), *Yönetim Anlayışında Muhasebe Bilgi Sisteminin Yeri*, Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi, 2.3.
- KALAY, F. (2010), *Bilişim Teknolojilerinin Örgütsel Yapıya Etkileri, Yönetim Bilişim Sistemleri içinde Adnan Çelik ve Tahir Akgemci (Ed.)*, 1. Baskı, Gazi Kitabevi, Ankara.
- KARACAER, S. ve İBRAHİMOĞLU, N. (2003), *İşletme Yönetiminde Muhasebe Bilgi Sistemi, İç Kontrol, Verimlilik İlişkisi ve Önemi*, H.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 21.1, 211-228.
- KAYGUSUZOGU, M. ve ULUYOL, O. (2011), *İşletme Yöneticilerinin Muhasebe Bilgilerini Kullanım Düzeyinin Araştırılması ve Adıyaman Uygulaması*. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Yönetim Bilimleri Dergisi, 9.2, 299-320.
- KAYNAR, Y. (2010), *Muhasebe Bilgi Sisteminde Üretilen Temel Performans Göstergelerinin Karar Verme Süreçlerinde Kullanılması*, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- MİZRAHİ, R. (2011), *KOBİ'lerde Muhasebe Bilgi Sisteminin Etkin Kullanımı Üzerine Bir Araştırma, Organizasyon ve Yönetim Bilimleri Dergisi*, 3.2.
- OKÇABOL, R. (1985), *Sistem Kavramı ve Eğitim Sistemimiz*. *Eğitim ve Bilim*, 9.53.
- RALPH, M. STAIR, G. and REYNOLDS, W. (2003), *Principles of Information Systems, A Managerial Approach*, Thomson Course Technology, Sixth Edition.
- SÜRMEİLİ, F. vd., (2005), *Muhasebe Bilgi Sistemi*. (Editör: Kerim Banar), Anadolu Üniversitesi, Açıköğretim Fakültesi Yayınları, Ünite: 1-17, 1-259.
- ŞİMŞEK, M. Ş. ve ÇELİK, A. (2014), *Yönetim ve Organizasyon*. 5. Baskı, Eğitim Yayınevi, Konya.
- TEKŞEN, Ö. ve KALKAN, Y. (2012), *Yönetim Kararlarında Muhasebe Bilgi Sisteminin Etkisi: Batı Akdeniz Bölgesi'nde Faaliyette Bulunan Mermer İşletmeleri Üzerine Bir Araştırma*. World of Accounting Science, 14.1, 127-142.
- ULUKAN, C. (2012). *İşletmelerde Yönetim, Genel İşletme içinde Zafer Erdoğan ve Ayşe Hepkul (Ed.)*, 1. Baskı, Anadolu Üniversitesi Yayınları, No: 2650, Eskişehir.
- ÜSTÜN, R. (1982), *Muhasebe Bilgilerinin Finansal Kontrol Amacıyla Bölüm Yöneticilerine İletilmesi ve Bir Anket Uygulaması*, Eskişehir: Eskişehir İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi Yayınları, No: 242/162.

YILMAZ, F. Ö. (2015), *Kurumsal Yönetim ve Muhasebenin Sosyal Sorumluluğu Açısından Muhasebe Bilgi Sisteminin İşletmelerdeki Rolü*. Journal of International Social Research, 8.39, 1011-1018.

YÜKSEL, K. Y. (2013), *Genel Muhasebe*. 19. Basım, Nobel Yayınevi, Ankara.